

FRDO-verslag inzake de adviesvraag over het Nationaal Operationeel Programma voor de visserijsector en over de Strategische Milieubeoordeling¹

Kader

- [1] De verordening 1198/2006/EG van de Raad van 27 juli 2006 inzake het Europees Visserijfonds richt een fonds op voor de periode 2007-2013 om het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) te ondersteunen. Elke lidstaat moet een Nationaal Strategisch Plan (NSP) opstellen om op de middelen uit dit Europees Visserijfonds (ELV) beroep te kunnen doen. Het NSP bevat een korte beschrijving van alle aspecten van het GVB, en somt de prioriteiten op, evenals de doelstellingen, een raming van de overheidsmiddelen en de termijn voor uitvoering.
- [2] In uitvoering van het NSP stelt elke lidstaat een Nationaal Operationeel Programma op (NOP) ter uitvoering van de te financieren beleidsmaatregelen en prioriteiten. Het NOP bestrijkt de periode van 1 januari 2007 tot 31 december 2013.

Adviesvraag

- [3] Het advies van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling wordt gevraagd over het NOP voor de Belgische visserijsector dd. 19 december 2007 en over het milieueffectenrapport, de Strategische Milieubeoordeling (SMB) dd. 9 mei 2008 die over het ontwerp-NOP werd opgesteld. Het advies dient te worden verstrekt binnen de 60 dagen na het verzoek. Bij ontstentenis wordt de procedure voortgezet (artikelen 12 en 15 van de wet van 13 februari 2006). De raad heeft de adviesvragen (papieren versie) ontvangen op 10 juni 2008.
- [4] Er werd geen uitstel van adviestermin verleend.

Analyse van de visserijsector op basis van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) en het Nationaal Operationeel Programma (NOP)

- [5] Zowel het NSP als het NOP geven een analyse van de visserijsector. De NSP-analyse geeft in detail de sociaal-economische toestand weer van de sector. Het betreft gegevens over vangsten, in- en uitvoer, tewerkstelling, vissersvloot, productie in aquacultuur, visverwerkende nijverheid, vissershavens en controle op de bescherming van de visbestanden. Deze gegevens worden verkort weergegeven in bijlage A.
- [6] De NOP-analyse heeft daarnaast ook aandacht voor milieu-aspecten. Er wordt ingegaan op de gevolgen van boomkorvisserij op bijvangst en op de zeebodem; op de impact van aquacultuur en maricultuur op de omgeving; en ten slotte op de chemische en de biologische kwaliteit van het marien ecosysteem.
- [7] Het NSP bevat ook een SWOT-analyse van sterke, zwakke punten en kansen en bedreigingen van de verschillende aspecten van de visserij². Deze betreffen de vissersvloot, de aqua- en maricultuur, de uitrusting van de vissershavens, de visverwerking en afzet, de promotie van vis en visserijproducten, de controle en de gegevensverzameling in de visserijsector. Een zwak punt voor de Belgische vissersvloot is dat de boomkorvisserij de dominante methode is in de Belgische visserij; zowat 90% van de aanvoer en de besomming worden hiermee gerealiseerd. De SMB wijst op de significante milieu-effecten van deze visvangstmethode³. Er is vastgesteld dat sterfte ten gevolge van bijvangst van ondermaatse en niet-commerciële soorten heel hoog is. Dergelijke bijvangsten vormen enkel een last voor de visser: de verwerking van de vangst duurt langer en deze wordt vaak beschadigd (door stenen e.d.). Daarnaast draagt de bijvangst bij tot overbevissing. Bovendien heeft

---

¹ Dit verslag werd besproken op de werkgroepvergadering Biodiversiteit en bossen op 30 juni 2008. De deelnemers aan deze vergadering zijn opgenomen in bijlage D.

² NSP p. 18-23

³ SMB p. IV

boomkorvisserij een significant negatieve impact op de zeebodem en al wat er leeft⁴. Ten slotte vergt deze vistechiek veel energie en is er bijgevolg een hoge brandstofconsumptie.

Strategische opties uit het NSP

[8] Het NSP beschrijft voor het Belgische visserijbeleid elf strategische opties. Waar mogelijk werden in het NSP ook enkele becijferde doelstellingen gegeven⁵. Deze elf strategische opties zijn verkort weergegeven in bijlage B.

Prioritaire zwaartepunten uit het NOP

[9] De leidende beginselen voor het NOP, die ook in de Verordening over het EVF worden aangegeven, zijn:

- duurzaam evenwicht tussen vangstcapaciteit en vangstmogelijkheden,
- rendabele economische activiteiten voor de vissersvaartuigen onder concurrentiele voorwaarden,
- realiseren van hogere toegevoegde waarde voor de visserijproducten (zowel zeevis, aquacultuur en maricultuur),
- de visserij beoefenen onder betere milieu- en energievoorwaarden,
- de tewerkstelling in de kuststreek en de band met het kustgebeuren bestendigen.

[10] In het NOP worden de specifieke maatregelen beschreven, gegroepeerd volgens vijf "prioritaire zwaartepunten". Deze "prioritaire zwaartepunten" zijn gebaseerd zijn op de leidende beginselen beschreven in art.19 van verordening 1198/2006. Deze zwaartepunten en de maatregelen worden in bijlage C meer gedetailleerd beschreven. In de bijlage wordt ook weergegeven hoeveel middelen uit het EVF voorzien worden voor de vijf prioritaire zwaartepunten.

Prioritair zwaartepunt1: maatregelen voor de aanpassing van de visserijvloot

[11] Het belangrijkste structurele probleem waar de Europese zeevisserij mee geconfronteerd wordt, is het onevenwicht tussen te weinig vis voor te veel vaartuigen wat leidt tot ongunstige bedrijfsresultaten en een onzekere toekomst voor de vissers. Een bijkomend probleem zijn de verhoogde brandstofprijzen, die de Belgische vloot nog meer voelt dan vloten in andere landen, omdat voor het trekken van de boomkor veel vermogen moet worden aangewend.

[12] De overcapaciteit van de Belgische vloot werd tegengegaan door samenvoeging van de motorvermogens⁶. Daardoor werden eind 2006 een 9-tal vaartuigen uit de vaart genomen.⁷

[13] De maatregelen uit dit prioritair zwaartepunt richten zich er ten eerste op om de structurele overcapaciteit bij de Belgische vissersvloot te neutraliseren. Ten tweede zijn maatregelen uit dit prioritair zwaartepunt erop gericht om investeringen aan boord van de vaartuigen te realiseren en om selectiviteit door te voeren. Ten derde zijn er maatregelen voor sociaaleconomische compensaties voor het vlootbeheer van jonge vissers voorzien.

Prioritair zwaartepunt 2: aquacultuur, binnenvisserij, verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurproducten

[14] In deze categorie zijn maatregelen opgenomen om zowel de economische, sociale of ecologische toestand als aspecten op het vlak van hygiëne te verbeteren voor de sector van de visserijteelt en de sector van de verwerking en afzet van visserij- en visserijteeltproducten.

---

⁴ verstoring van het sedimentsubstraat, vernietigen van de grote fysische kenmerken en structuren, afname van de structurele biota en afname van de complexiteit van de habitatstructuren.

⁵ NSP p.33-34

⁶ SMB, p. 12

⁷ De beëindiging van de visserij-activiteiten maakt deel uit van de aanpassing van de visserijsector, zoals beschreven in het "Globaal actie- en herstructureringsplan voor een duurzame Vlaamse zeevisserijsector".

Prioritair zwaartepunt 3: maatregelen van gemeenschappelijk belang

[15] Deze reeks maatregelen bevat zowel acties met een ecologische invalshoek, zoals ecologische visteeltpraktijken commercieel aanvaardbaar maken, of beschadigde oevers herstellen e.d., alsook activiteiten die de economische of sociale situatie moeten verbeteren zoals verbeteren van de haveninfrastructuur, of het organiseren van opleiding.

Prioritair zwaartepunt 4: duurzame ontwikkeling van visserij-gebieden

[16] Volgens de Europese Verordening EVF moet bijstand in deze categorie prioritair gericht zijn op gebieden met een geringe bevolkingsdichtheid, afnemende visserij-activiteiten, of kleine vissersgemeenschappen.

[17] In deze categorie zullen "visserijgebieden" worden ontwikkeld. Meer concreet wordt hieronder verstaan: een gecombineerde beroepsactiviteit voor vissers mogelijk maken, infrastructuur voorzien voor kleinschalige visserij, interregionale samenwerking in verband met aquacultuur en promotie van het visserijberoep.

Prioritair zwaartepunt 5: technische bijstand

[18] Hieronder valt enkel het aanwerven van een tijdelijke kracht voor het beheer van het NOP.

Aandachtspunten /opmerkingen van leden van de FRDO

Algemene beoordeling

[19] Het NOP geeft een gedetailleerde invulling van de prioritaire zwaartepunten zoals die zijn aangegeven in de verordening EVF. Het NOP en het NSP bevatten een vrij volledige analyse van de sociaaleconomische situatie van de Belgische visserijsector. Het SMB beschrijft op een gedetailleerde en volledige manier de aard van de mogelijke effecten die de maatregelen uit de vijf prioritaire zwaartepunten kunnen hebben op het milieu.

[20] De SMB⁸ haalt aan dat "*het NOP teveel details bevat, i.e. voor zwaartepunt 2 en 3. Het NOP betreft een programmering voor de periode 2007-2013, waarbij per zwaartepunt een planning dient uitgewerkt te worden en niet in detail per maatregel. Het vermelden van specifieke projecten is niet relevant. Met het opsommen van specifieke projecten en begunstigden, loopt men het risico om de uitvoering te beperken tot deze opsomming. Tevens wordt door het zo gedetailleerd opsommen, relevante aanpassingen van het NOP tijdens de uitvoering ervan bemoeilijkt.*" Door een lijst op te sommen met gedetailleerde maatregelen, loopt men het risico dat deze als limitatief of restrictief wordt opgevat. Om aanpassingen aan de maatregelen en aanvullingen aan de lijst mogelijk te maken, vindt de raad het nodig dat vooraf wordt gesteld dat de reeds opgesomde maatregelen geen limitatieve lijst vormen en dat ook andere maatregelen die kaderen binnen de beschrijving van het zwaartepunt in aanmerking kunnen komen.

Procedure

[21] De adviesperiode voor de FRDO over het NOP en de SMB bedraagt twee maanden (vastgelegd door de wet van 10 maart 2006) en loopt van 10 juni tot 8 augustus 2008. Er werd geen verlenging van de adviestermijn toegestaan, aangezien het NOP zelf reeds vertraging heeft opgelopen. De overheid wenst het NOP zo snel mogelijk bij de Europese Commissie in te dienen zodat België de fondsen uit het EVF niet mis zou lopen. De raad betreurt het dat er niet meer tijd kon worden gegeven om advies uit te brengen.

[22] De raad dringt er bij alle Belgische bevoegde overheden op aan dat er geen tijd meer verloren gaat om het NSP en het NOP in te dienen bij de Europese Commissie om te vermijden dat België subsidies uit het EVF zou mislopen.

---

⁸ SMB, p.50.

- [23] De federale overheid heeft zelf weinig tijd gehad om het NOP op te stellen aangezien zij niet tijdig betrokken zou zijn geweest in de procedure. Het is te betreuren dat er geen betere coördinatie is gebeurd tussen het Vlaamse Gewest enerzijds dat dit dossier volledig heeft uitgewerkt vooral wat betreft de sociaaleconomische aspecten van de visserijsector, en het federale directoraat-generaal leefmilieu dat bevoegd is voor het treffen van milieubeschermingsmaatregelen op zee.
- [24] Om in de toekomst te vermijden dat de uitwerking van het programma niet voldoende in een duurzaam ontwikkelingskader plaatsvindt, zou een coördinatiemechanisme moeten worden toegepast zodat de sociaaleconomische acties en de leefmilieu-acties beter op elkaar inspelen. Er kan gedacht worden aan bestaande overlegstructuren zoals de werkgroepen in het Coördinatiecomité internationaal milieubeleid. Het is aangewezen dat de overlegstructuur minstens twee maal per jaar samenkomt.
- [25] Er heeft reeds een consultatie plaatsgevonden voor de sociaaleconomische aspecten van het visserijbeleid: *“De visie op een toekomstige vlootstructuur is gebaseerd op intensief overleg tussen overheid, reders en vertegenwoordigers van de visserij in de periode augustus 2005 - februari 2006, mede op grond van de economische sectoranalyse.”* De strategische milieubeoordeling van het plan is tot stand gekomen op een ontwerp-NOP. Door de tijdsdruk is er onvoldoende mogelijkheid geweest om de milieubekommernissen op een meer geïntegreerde manier in het NOP op te nemen. De raad hoopt dat in een nieuwe versie van het NOP, die ondertussen zou zijn aangenomen door de Vlaamse overheid⁹, de milieu-invalshoek beter wordt geïntegreerd.
- [26] De leden van de raad wijzen ook op het feit dat voor verdere, te concretiseren projecten, zoals bijvoorbeeld voor aqua-en maricultuur een milieu-effectenrapport (MER) zal moeten worden opgesteld.
- [27] Ondanks de tijdsdruk hopen de leden van de FRDO dat met hun opmerkingen nog rekening kan worden gehouden. Indien dit niet voldoende zou gerealiseerd kunnen worden in dit stadium, dan is in ieder geval de tussentijdse evaluatie¹⁰ gepland voor 2010, het moment om met de opmerkingen van de maatschappelijke groepen in deze nota rekening te houden.

Integratie sociaaleconomische aspecten en bescherming marien milieu

- [28] De SMB bevestigt dat *“het streven naar duurzame ontwikkeling nogmaals wordt bevestigd door duurzaamheid als een horizontale prioriteit te benoemen, een prioriteit die naast de vijf thematische (verticale) prioriteiten als een ‘zesde’ zwaartepunt door gans het operationeel programma moet nagestreefd worden”*. Het naast elkaar tot stand komen van enerzijds de hoofdzakelijke sociaaleconomische aspecten van het programma door de gewesten en anderzijds de aspecten inzake bescherming van het mariene milieu is ontoereikend om een duurzame invalshoek te realiseren, en een meer geïntegreerde visie van economische, sociale en ecologische belangen te bekomen.
- [29] Het valt op dat drie van de elf strategische doelstellingen voor het Belgische visserijbeleid (zie bijlage B) over milieubescherming gaan en enkel heel specifieke aspecten daarvan betreffen, met name:
- *“onderzoeksinitiatieven ter bescherming of verbetering van het milieu in het kader van Natura 2000, waar zij rechtstreeks visserij-activiteiten betreffen, kunnen worden ontwikkeld.”*
  - De bescherming en de valorisatie van het aquatisch milieu in het Waalse Gewest moet leiden tot het optimaliseren van het visbestand (bedreigde populaties ondersteunen, soorten niet-compatibel met de natuurlijke omgeving beperken, waarborgen vrije migratie...).
  - Inzake het behoud van de natuurlijke biotoop voor het behoud van de visbestanden wordt vooral aandacht gegeven aan één vissoort (paling) en aan initiatieven om zoetwatervissen

⁹ Volgens de mondelinge toelichting van Els Torreele op 30 juni houdt de nieuwe versie van het NOP zoals aangenomen door de Vlaamse overheid meer rekening met de milieu-invalshoek.

¹⁰ De tussentijdse evaluatie zal worden uitgevoerd door een comité waarin zowel vertegenwoordigers van de overheid als van de maatschappelijke organisaties zetelen.

vrije migratie te garanderen in het Waalse Gewest.

Vanuit een duurzame ontwikkelingsstandpunt is het wenselijk om waar mogelijk de milieu-aspecten en de sociaaleconomische aspecten op een geïntegreerde manier en niet op een afzonderlijke manier aan te pakken. Op het vlak van de strategische doelstellingen is het een lacune dat de milieucomponent niet op een uitgesproken manier is opgenomen in de sociaaleconomische uitdagingen, temeer omdat de aard van het probleem zich net situeert op het raakvlak van uitputting van natuurlijke hulpbronnen en sociaaleconomische belangen. Zoals de SMB stelt (zie par. [28]) zou de NSP effectief duurzame ontwikkeling als horizontale prioriteit moeten opnemen.

- [30] De situatie van de sociaaleconomische aspecten van de visserij is gedetailleerd weergegeven en veel maatregelen zijn toegespitst om het verder bestaan van de sector van de visserij en de visserijteelt te garanderen. Gezien de urgentie van de sociaaleconomische uitdagingen voor vooral de rederijen, kan niet worden getwijfeld aan het belang van deze maatregelen. Op basis van de SMB evenwel kan worden opgemaakt dat de milieu-overwegingen niet altijd voldoende in rekening zijn gebracht in de sociaaleconomische maatregelen.
- [31] Een significant voorbeeld hiervan betreffen de maatregelen om visserijactiviteiten definitief te beëindigen¹¹. Indien de sloop van vissersboten geen invloed heeft op de totale quota te vangen vis, dan is de impact voor het milieu nihil. Indien daarnaast de boomkortechniek niet vervangen wordt door alternatieve technieken, dan zal het effect van de sloop slechts voor een korte termijn voelbaar zijn en de kans op omkeerbaarheid van het effect reëel. De leden van de raad onderstrepen wat de SMB hierover voorstelt: "een *selectieve, begeleide afbouw van de vloot, gecombineerd met efficiënte management tools kan een positief effect hebben op de marien fauna en flora*".
- [32] Een ander voorbeeld is de diversificatie van de visserijmethodes (prioritair zwaartepunt 1). Deze maatregel wordt in eerste instantie ingegeven door de negatieve evaluatie van de boomkortechniek zowel op het vlak van significante milieu-effecten, als op het vlak van een hoog brandstofverbruik. De SMB¹² wijst er terecht op dat diversificatie ook andere belangrijke economische gunstige effecten heeft. Door de overspecialisatie in één visserijmethode, is de sector ook afhankelijk van een klein aantal doelsoorten. Als het slecht gaat met deze visbestanden, dan is het effect op de leefbaarheid van de vloot direct voelbaar. Dit is evenzeer een belangrijk argument voor de diversificatie waarmee rekening moet worden gehouden.

Bijvangst

- [33] Bijvangst en teruggooi ("discards") worden opgegeven als een belangrijk probleem¹³. Het zou bijzonder nuttig zijn om bij de technische maatregelen ook becijferde doelstellingen te formuleren over de vermindering van de bijvangst.

Andere economische sectoren

- [34] Bij de analyse van de visserijsector was het misschien ook interessant geweest de interactie met andere economische sectoren aan te geven: vb in welke mate gaat de kustvisserij de pleziervaart beïnvloeden, in welke mate zullen de windparken de visserij beïnvloeden.

CO₂-uitstoot

- [35] Het NSP en NOP erkennen dat de zeevisserij in sterke mate afhangt van fossiele brandstof. Een aantal technische maatregelen kunnen de brandstofafhankelijkheid verminderen en deze maatregelen worden weergegeven. Het NOP geeft echter geen informatie over welke CO₂-uitstootvermindering zal worden gerealiseerd door de verschillende maatregelen zoals het

---

¹¹ SMB p. 53

¹² SMB p.55

¹³ NOP p. 18

inkrimpen van de vloot, promotie van de kustvisserij, verminderen van visdagen, vervangen van primaire motoren en vistechische maatregelen (rollen, wanten,...).

[36] De scheepvaartsector valt zoals de luchtvaartsector momenteel niet onder het Kyoto-regime inzake broeikasgasreducties. De vraag stelt zich of de scheepvaart de Kyoto-doelstellingen zal halen en of er op termijn op land gecompenseerd worden voor deze uitstoot?

[37] Inzake het brandstofverbruik wordt een aantal keer verwezen naar bio-brandstof als alternatief maar er wordt nergens dieper op ingegaan. In dit verband wijzen de leden van de FRDO op het FRDO-advies over biobrandstoffen van 4 juli 2008. De vraag kan ook worden gesteld wat het potentieel van zon en windenergie is in de visserij (naar analogie met de proefprojecten om windenergie te gebruiken).

Controle

[38] Op de controle ter bescherming van de visbestanden maakt het NSP niet veel details bekend. Er wordt meegedeeld dat de inspectiecel over beperkte personele en materiële middelen beschikt¹⁴. Voor meer details wordt verwezen naar een jaarlijks controlerapport dat aan de Europese Commissie wordt overgemaakt. Het lijkt de leden van de FRDO belangrijk dat een effectieve controle wordt gegarandeerd.¹⁵ Het NOP zou daarom dieper moeten ingaan op de controlenoden en daarvoor de nodige middelen te voorzien.

Labels

[39] In het NOP wordt er gemeld dat naar kwaliteitsproducten moet worden gestreefd, die van een kwaliteitslabel zou worden voorzien¹⁶. De leden van de raad menen dat naar een uniform label moet worden gestreefd, zodat er geen "wildgroei" aan labels wordt gecreëerd. Een ideaal label zou volgens de leden van de raad de aspecten van duurzame ontwikkeling en kwaliteitsvereisten moeten integreren.

Milieu-analyse / SMB

[40] Voor terrestrische ecosystemen geldt de stelregel dat 12% van de ecosystemen in reservaten dient ondergebracht te worden. De vraag stelt zich of deze regel ook niet nuttig zou zijn voor de zeeën en oceanen.

[41] Er zijn momenteel een aantal beschermde zones in de Belgische territoriale wateren maar de oppervlakte, representativiteit voor het totale marine milieu en beheervisie ontbreken in de documenten. Het is eveneens essentieel dat er vermeld wordt welke mariene biotopen er momenteel nog niet of onvoldoende beschermd zijn en voor welke soorten dit mogelijks een probleem vormt. De leden van de raad menen bovendien dat er een link zou moeten worden gemaakt tussen voorliggende documenten inzake de visserijsector en de documenten inzake de bescherming van mariene gebieden. Deze link zou ervoor moeten zorgen dat er geen tegengestelde maatregelen tot stand komen, maar dat er integendeel eventueel wederzijds versterkende maatregelen kunnen worden uitgewerkt.

[42] Een aantal milieu-effecten van aqua- en maricultuur worden opgesomd¹⁷. Evenwel wordt er geen analyse gegeven hoe aquacultuur het gebruik van de open ruimte zal beïnvloeden noch hoe dit de totale CO₂-uitstoot van de visserijsector zal beïnvloeden. Daarnaast verdient het aanbeveling om duidelijk te zijn omtrent het gebruik van uitheemse soorten en omtrent

---

¹⁴ NSP p. 16

¹⁵ Een Europese Verordening om illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij te bestrijden, gaat pas in op 1 januari 2010. Ten eerste zal deze verordening een herkomstcertificaat opleggen voor geïmporteerde vis. Ten tweede zal er in havens gecontroleerd worden op import buiten de EU en zal deze import moeten vergezeld zijn van een verklaring van legaliteit. Tenslotte zullen vissers die illegaal vissen worden opgenomen op een zwarte lijst.

¹⁶ NOP p.65

¹⁷ NOP p.19-20

genetisch gewijzigde soorten. Ten slotte is duidelijke traceerbaarheid wenselijk door middel van kwaliteitslabels.

- [43] Gegevens over het gebruik van antibiotica in de aquacultuur zouden moeten bijgehouden worden en openbaar zijn.
- [44] De negatieve impact van visetende vogels¹⁸ wordt op een eenzijdige manier beschreven. Het is ook niet duidelijk of zee-arend en visarend daaronder vallen of het enkel gaat om meeuwen en reigers? Er moet zeker vermeden worden dat herstellende vogelpopulaties bedreigd zouden worden om vispopulaties een kans te geven.
- [45] Er wordt kort melding gemaakt van het herstelplan voor paling maar het bestaande herstelplan kabeljauw wordt niet vermeld. Er is verder geen informatie beschikbaar over hoe er getracht zal worden reeds bedreigde soorten actief te gaan beschermen. De leden van de raad menen dat voor de bedreigde soorten ook herstelplannen moeten worden overwogen.
- [46] Quota voor visvangst zijn op zich geen voldoende instrument om de overleving van vissoorten te garanderen. (Bijv. wetenschappelijk advies stelt reeds een aantal jaren om een nulvangst voor kabeljauw te respecteren, maar elk jaar worden er quota toegekend voor redenen van bijvangst). De leden van de FRDO raden aan om te overwegen in welke gevallen de beperking van de visserij-inspanning (bijv. beperking vloot, beperking visdagen...) een aanvullend middel aan het opleggen van quota kan zijn om de overleving van vissoorten te garanderen.

Promotie verse vis

- [47] Om promotiemaatregelen uit te werken, kan gebruik gemaakt worden van een reeds bestaand instrument, namelijk het Nationaal voedingsplan¹⁹. De leden menen dat de nadruk hierbij moet liggen op gerichte campagnes voor verse vis van het seizoen waarvan voldoende stocks zijn. Dergelijke promotie kadert niet alleen in een duurzaam visbeleid maar draagt ook bij aan een gezond dieet.

---

¹⁸ 3.4.5 NSP

¹⁹ http://www.belgium.be/nl/gezondheid/gezond_leven/voeding/nationaal_plan/

Bijlage A Analyse van de visserijsector volgens het NSP en het NOP

- [A.1] Het economische belang van de visserij- en aquacultuursector is eerder beperkt: de bruto toegevoegde waarde van de zeevisserij op productieniveau t.o.v. het Bruto Binnenlands Product bedraagt slechts 0,04%. Binnen de Belgische kustzone (67 km) maakt de zeevisserij een belangrijk deel uit van de activiteiten aan de kust, en betekent een stimulans voor het verbruik van verse vis.
- [A.2] De bevoorrading uit eigen aangelandingen belooft ongeveer 12,3%.
- [A.3] De viskwekerij (aquacultuur) wordt uitsluitend in zoet water bedreven: cyprinicultuur (kweek van karperachtigen), salmonicultuur (kweek van zalm) en exotische vissen in warm water.
- [A.4] De benuttingsgraad van de beschikbare quota wordt steeds maximaal mogelijk ingevuld. De quota voor de Belgische visserij worden elk jaar aangevuld door ruil met anderen lidstaten.
- [A.5] De voornaamste vissoorten voor de Belgische zeevisserij zijn tong, schol en kabeljauw. Van jaar tot jaar wordt ingevolge de dalende *Total Allowable Catches* (TAC's) de aanvoer steeds geringer. De benuttingsgraad van de quota is over het algemeen vrij goed te noemen (uitzondering is de tong in 2006 in de Noordzee tengevolge van lage vangsten). De totale aanvoer door Belgische vissersvaartuigen blijft dalen ingevolge de steeds krimpende quota.
- [A.6] De productie in de aquacultuur is beperkt en vooral geconcentreerd op forel, karper en de kweek van enkele soorten in warm water zoals meerval en tilapia. Het grootste aandeel bevindt zich in Wallonië. (p.12 NSP). Daar werd evenwel een terugval geconstateerd door drie oorzaken: de daling van de marktprijs voor forel, de zwakke concurrentiekracht op het vlak van export, de stijging van de productiekosten (p. 13 NSP).
- [A.7] De invoer van visserijproducten bedraagt een veelvoud van de eigen aanvoer. Deze komt vooral uit Nederland, gevolgd door Frankrijk en Denemarken (tabellen 7 en 8 NSP, p.7). De Belgische export van visserijproducten realiseert een behoorlijke toegevoegde waarde, het illustreert het belang van de visverwerking en vishandel. (tabellen 9 en 10 NSP, bevoorradingsbalans p.8).
- [A.8] De Belgische vissersvloot is zowel actief in de eigen gebieden als in de EU-wateren en in de wateren van derde landen.
- [A.9] Sedert 2002 daalt de capaciteit van de vissersvloot: zowel de kW (motorvermogen)- als de GT waarden dalen. De terugval van de vissersvloot eind 2006 tot 107 vissersvaartuigen is het resultaat van enerzijds de sloopacties in 2004 en 2006 en anderzijds van een herstructurering (samenvoeging van motorvermogens).
- [A.10] De gemiddelde ouderdom van de vloot is in de periode 2000-2006 met drie jaar en twee maanden gestegen en bedroeg eind 2006 21 jaar en 6 maanden.
- [A.11] In 2006 telde het groot vlootsegment (motorvermogen > 221 kW) 56 vaartuigen en het klein vlootsegment (motorvermogen < of = 221 kW) 47 vaartuigen. In 2006 werd een kustvissersegment gecreëerd (motorvermogen < of = 221 kW en tonnenmaat < of = 70 GT), Daartoe zijn er vier vaartuigen toegetreden; gedurende vijf jaar mag dergelijk vaartuig zijn motorvermogen niet samenvoegen met het motorvermogen van een ander vaartuig, ter compensatie mag het onbeperkt vissen.
- [A.12] Qua werkgelegenheid telt de vloot (bemanning en rederijen) een 900-tal tewerkgestelde personen, de visverwerking telt 1329 werknemers (cijfers volgens de CRB eind 2005) waarvan 82% in Vlaanderen en 18% in Wallonië. De afgeleide nevenactiviteiten worden geschat op 5000 personen.

- [A.13] Eind 2005 waren er 324 visverwerkende inrichtingen: 5 grote, 20 middelgrote en 235 kleine en micro-ondernemingen.
- [A.14] In de drie Vlaamse vissershavens beschikt de vloot over aanlegplaatsen, haveninfrastructuur en visafslag: Nieuwpoort, Oostende en Zeebrugge.
- [A.15] Het jaarlijkse visverbruik per capita schommelt rond 11,5 kg.

Bijlage B Strategische opties uit het NSP

- [B.1] De visie op een toekomstige vlootstructuur is gebaseerd op intensief overleg tussen overheid, reders en vertegenwoordigers van de visserij in de periode augustus 2005 - februari 2006, mede op grond van de economische sectoranalyse. De vloot zou er in 2013 zo moeten uitzien:
- kustsegment 10% (ca. 10 vaartuigen),
  - klein segment 40% (ca. 35-40 vaartuigen),
  - groot segment 50% (ca. 40-45 vaartuigen).
- Energie- en milieuvriendelijke vistechnieken en diversificatie moeten worden gerealiseerd door voor alle boomkorvisserijen een verbeterde soort- en lengteselectiviteit van de bestaande vistuigen te realiseren, en over te schakelen op energiezuinigere visserijtechnieken. De mogelijkheid om over te schakelen zal verder worden onderzocht.
- [B.2] Inzake bescherming en ontwikkeling van de aquatische fauna en flora wordt aangegeven dat *"onderzoeksinitiatieven ter bescherming of verbetering van het milieu in het kader van Natura 2000, waar zij rechtstreeks visserij-activiteiten betreffen, kunnen worden ontwikkeld."*
- [B.3] Om de maricultuur te ontwikkelen wordt gedacht aan de productie van mosselcultuur in af te bakenen mariene zones. In Wallonië moet een "Conseil de Filière Piscicole" worden opgestart, die een strategisch plan moet opstellen om de bestaande aquacultuursector verder te ontwikkelen.
- [B.4] Bij de verwerking en commercialisering van visserij- en aquacultuurproducten moet verdere diversifiëring worden nagestreefd.
- [B.5] De bescherming en de valorisatie van het aquatisch milieu in het Waalse Gewest moet leiden tot het optimaliseren van het visbestand (bedreigde populaties ondersteunen, soorten niet-compatibel met de natuurlijke omgeving beperken, waarborgen vrije migratie...)
- [B.6] De Europese normen inzake diergezondheid die moeten leiden naar een "status vrij van ziekte" moet verder worden toegepast.
- [B.7] Kwaliteitsverhoging in de hele toeleveringsketen moet verder worden nagestreefd door het toepassen sanitaire notmen (HACCP, ISO).
- [B.8] "Collectieve acties" hebben tot doel om innovatieve projecten op te zetten gericht op aspecten inzake vloot, visvangst en vissers (selectiviteit, vistechnieken, veiligheid, kwaliteit en opleiding).
- [B.9] Inzake het behoud van de natuurlijke biotoop voor het behoud van de visbestanden wordt vooral aandacht gegeven aan één vissoort (paling) en aan initiatieven om zoetwatervissen vrije migratie te garanderen in het Waalse Gewest.
- [B.10] Verder investeringen worden gepland in vissershavens om de infrastructuur verder te moderniseren. Er wordt gewezen op de noodzaak op een betere samenwerking tussen veilingen.
- [B.11] Tenslotte geeft het NSP aan dat vis en visserijproducten actiever zullen worden gepromoot.

Bijlage C Maatregelen volgens de prioritare zwaartepunten uit het NOP

Prioritair zwaartepunt1: maatregelen voor de aanpassing van de visserijvloot

- [C.1] De maatregelen uit dit prioritair zwaartepunt richten zich er ten eerste op om de structurele overcapaciteit bij de Belgische vissersvloot te neutraliseren. Een definitieve beëindiging van visserij-activiteiten zal worden ingevoerd door (p. 42 NOP):
- het slopen van een aantal vissersvaartuigen of
  - het vissersvaartuig een nieuwe functie geven buiten de visserij.
- [C.2] De cijfers voor de vlootsamenstelling worden overgenomen uit het NSP, zie par. [B.1]. Ook worden cijfers gegeven voor wijziging in vistechneik: *“Jaarlijks kunnen een 10-tal vaartuigen gedurende 6 maand overschakelen van boomkor naar borden visserij. Bovendien kan het aantal staand want stijgen van 3 vaartuigen (eind 2006) naar 5 vaartuigen. Een 3-tal vaartuigen van het klein vlootsegment kunnen overschakelen van boomkor naar alternatieve visserijtechnieken. Een 5-tal eenheden kunnen overschakelen naar pulskor. Verder is het de bedoeling 150 vissers te bereiken met opleidingen.”*
- [C.3] Ten tweede zijn maatregelen uit het prioritair zwaartepunt erop gericht om investeringen aan boord van de vaartuigen te realiseren en om selectiviteit door te voeren. Deze moeten gericht zijn op volgende opportuniteiten:
- kwaliteit en versheid,
  - traceerbaarheid,
  - diversificatie van de visserijmethodes,
  - vermindering van de milieu- en natuurimpact,
  - het sociale leven en arbeidsomstandigheden van de visser.
- [C.4] Ten derde zijn er maatregelen voor sociaaleconomische compensaties voor vlootbeheer voorzien. Deze acties zijn meer bepaald gericht op jonge vissers, met name de verbetering van hun beroepsvaardigheden alsook omscholing naar beroepen buiten de zeevisserij.

Prioritair zwaartepunt 2: aquacultuur, binnenvisserij, verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurproducten

- [C.5] In deze groep worden ook een aantal doelstellingen gekwantificeerd, zoals de productie in mariene vis, schelpdieren, aantal bedrijven met ziektevrige status, e.d. (p. 46 NOP).
- [C.6] Een eerste reeks maatregelen betreffen de aquacultuur. De voorziene maatregelen betreffen:
- diversificatie naar soorten met een goede afzet,
  - diversifiëren van een deel van de betaande visserijvloot naar schelpdierkweek,
  - valorisatie van bestaande infrastructuur naar aquacultuur in vaste installaties,
  - steun voor de aankop van apparatuur om viskwekerijen te beschermen tegen wilde predatoren,
  - introductie van technieken in de aquacultuur die de negatieve impact reduceren of de positieve effecten op het milieu versterken,
  - steun aan de investering met het oog op de verbetering van de rentabiliteit en de productiviteit van de professionele viskwekers,
  - compensatie van inkomensverlies ten gevolge van verplichte ecologisch verantwoorde aquacultuur in (delen) van Natura-2000 gebieden,
  - biologische aquacultuur,
  - uitroeiing hematopoïetische necrose en virale hemorrhagische septicemie
  - opstellen van bestrijdingsmaatregelen bij uitbraak van exotische ziekten.
- [C.7] Een tweede reeks maatregelen zullen de verwerking en afzet van visserijproducten ondersteunen.

Prioritair zwaartepunt 3: maatregelen van gemeenschappelijk belang

- [C.8] Deze reeks maatregelen bevat zowel acties met een ecologische invalshoek, zoals ecologische visteeltpraktijken commercieel aanvaardbaar maken, herstel van beschadigde

oevers e.d., alsook activiteiten die de economische of sociale situatie moeten verbeteren zoals verbeteren van de haveninfrastructuur, of het organiseren van opleiding.

- [C.9] Bij deze reeks maatregelen worden eveneens becijferde doelstellingen vooropgesteld. Bijvoorbeeld: het aantal werkzoekenden dat een opleiding tot visverwerker volgt van 20/jaar in 2006 verhogen naar 30 werkzoekenden/jaar.
- [C.10] Een eerste groep maatregelen betreffen "collectieve acties":
- toolontwikkeling voor optimalisatie ruimtelijke planning van visserij-inspanningen,
  - verhogen van commerciële visbestanden en een duurzaam beheer ervan,
  - diversificatie van schelpdierkweek en polycultuur,
  - Vlaams Aquacultuur Platform,
  - opleiding voor de visverwerkende sector,
  - Fishing for Litter,
  - kwaliteitsverhoging producentenorganisaties,
  - begeleiding en structuratie van de visteelt- en visserijsector,
  - opleiding, informatie en sensibilisatie,
  - preventie en bescherming aan boord van visserijschepen en aanverwante werkvloeren.
- [C.11] Een tweede groep maatregelen betreffende bescherming en ontwikkeling van de aquatische fauna en flora:
- vismigratie en -herstel,
  - herstel van beschadigde oevers door vegetale technieken
  - maatregelen ter compensatie in geval van werken aan waterlopen,
  - herstel van paaiplaatsen,
  - vergroting van de habitat in het algemeen.
- [C.12] Een derde groep maatregelen zijn gericht op de vissershavens, aanvoer- en beschuttingsplaatsen. Een vierde groep maatregelen zijn toegespitst op het ontwikkelen van nieuwe markten en promotiecampagnes.
- [C.13] Een vijfde soort maatregelen betreffen proefactiviteiten, op het vlak van zeevisserij, op het vlak van steun aan de verwezenlijking van de beheersplannen in de viskwekerijen op het vlak van herstel van de fysische habitat van de waterlopen.
- [C.14] Ten slotte voorzien een zesde groep maatregelen in een aanpassing voor omschakeling van vissersvaartuigen.

Prioritair zwaartepunt 4: duurzame ontwikkeling van visserij-gebieden

- [C.15] Volgens de Europese Verordening EVF moet bijstand in deze categorie prioritair gericht zijn op gebieden met een geringe bevolkingsdichtheid, afnemende visserij-activiteiten, of kleine vissersgemeenschappen.
- [C.16] In deze categorie zullen visserijgebieden worden ontwikkeld. Meer concreet wordt hieronder verstaan: een gecombineerde beroepsactiviteit voor vissers mogelijk maken, infrastructuur voorzien voor kleinschalige visserij, interregionale samenwerking in verband met aquacultuur, promotie van het visserijberoep.

Prioritair zwaartepunt 5: technische bijstand

- [C.17] Hieronder valt enkel het aanwerven van een tijdelijke kracht voor het beheer van het NOP.

Tabel subsidiëring per zwaartepunt zoals opgenomen in het NOP dd. 19 december 2007

Prioritaire zwaartepunten in euro :

Prioriteit	Totale overheidssteun	EVF-bijdrage	Nationale bijdrage	EVF medefinancieringspercentage
Prioritair zwaartepunt 1	8.312.000	4.466.000	3846000	54%
Prioritair zwaartepunt 2	11.816.000	5.908.000	5.908.000	50%
Prioritair zwaartepunt 3	22.584.000	11.292.000	11.292.000	50%
Prioritair zwaartepunt 4	7.878.000	3.939.000	3.939.000	50%
Prioritair zwaartepunt 5	1.313.296	656.648	656.648	50%
TOTAAL	51.903.296	26.261.648	25.641.648	51%

Bijlage D Leden van de werkgroepvergadering Biodiversiteit en bossen op 30 juni 2008 die dit verslag hebben goedgekeurd

Stemgerechtigde FRDO-leden en hun vertegenwoordigers

- Prof. Reinhart Ceulemans - voorzitter werkgroep biodiversiteit en bossen (UA)
- Dhr Manu Desutter (voorzitter van de Raadgevende Commissie Visserij van de CRB)
- Dhr Eddy Jacobs (Adviseur Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, secretaris Raadgevende Commissie Visserij)
- Mevr. Valerie Kochuyt (Natuurpunt)
- Dr. Ir. Sebastiaan Luyssaert (UA) - *schriftelijke bijdrage*
- Dr. Véronique Rousseau (ESA - Ecologie des Systèmes Aquatiques Université Libre de Bruxelles)

Wetenschappelijke raadgevers en uitgenodigde experts

Niet-stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

- Dhr Steven Vandenborre (FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, DG Leefmilieu, dienst Marien Milieu)

Secretariaat

- Mevr. Stefanie Hugelier

Verontschuldigten

- Mme Anne Franklin (CBD National Focal Point - Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique)
- Mevr. Birgit Fremault (VBO)
- Mevr. Lieve Helsen (KULeuven)
- Dhr Bart Slabbinck (Natuurpunt)
- Mevr. Els Torreels (Instituut voor Visserij- en Landbouwonderzoek (ILVO) - *telefonsich gecontacteerd*)
- Dhr Ivan Victor (Président UBOT/BTB - Belgische Transportarbeidersbond ABVV-FGTB)